

4. DANMARK BLIVER PROTESTANTISK (REFORMATIONEN 1520-1536)

Med Reformationen i 1536 blev protestantismen indført i Danmark. Det betød samtidig, at kongens magt blev meget større. Kirken blev en statskirke underlagt kongen i stedet for paven, og kongen overtog kirkens gods. Nu var det kun kongen, der kunne udnævne de kirkelige embedsmænd.

4.1. REFORMATION OG BORGERKRIG

I Middelalderen var den danske kirke en del af den katolske kirke og hørte direkte under paven i Rom. Kirken var en rig og magtfuld institution. Men omkring 1500 blev dens magt truet af flere reformbevægelser. En af dem var den tyske munk Martin Luthers oprør mod den etablerede kirke. Oprøret førte til, at store dele af Nordeuropa brød med paven. I stedet blev der grundlagt uafhængige protestantiske kirker i nært samarbejde med de lokale fyrster.

Luthers protestantiske ideer kom til Danmark i 1520'erne. Det var især præsten Hans Tausen, der udbredte den lutherske lære. Den gik først og fremmest ud på, at man kun kunne opnå frelse gennem tro, ikke ved at gøre gode gerninger eller ved at købe aflad, det vil sige at betale penge til kirken. Både i Tyskland og Danmark begyndte Reformationen som en teologisk diskussion mellem gejstlige og verdslige magthavere. Men hurtigt udviklede den sig til en folkelig opstand, der var rettet mod den rige og magtfulde katolske kirke. Også kongerne var interesserede i Reformationen. På den måde kunne de nemlig få magten over kirken og overtage kirkens gods. Kong Christian 2. (1513-1523) interesserede sig for Luthers lære, men han blev dog aldrig overbevist protestant.

Leone d'Albeniz

Luther (Martin)

1546

Martin Luther (1483-1546).

Christian 2. blev efterhånden meget upopulær både i Danmark og Sverige. I Danmark vendte den magtfulde adel ham ryggen, fordi de mente, at han favoriserede borgerstanden på adelens bekostning. I Sverige blev han forhadet, fordi han i 1520 gav ordre til henrettelse af næsten hele den svenske stormandselite efter et erobringstog op i Sverige. Denne handling blev betegnet som det stockholmske blodbad.

Det samlede resultat blev, at Sverige i 1523 løsrev sig fra Kalmarunionen, og samme år blev kongen også undsagt af de danske stormænd. Som følge deraf flygtede han fra Danmark og blev således den sidste unionskonge.

Christian 2.s farbror Frederik 1. (1523-1533) blev ny konge i Danmark, og ligesom Christian 2. havde han sympati for protestantismen. Frederik 1. døde i 1533, og året efter udbrød der borgerkrig i Danmark mellem kirkens katolske magthavere og tilhængerne af protestantismen. I 1534 valgte protestanterne Frederik 1.s søn hertug Christian til konge under navnet Christian 3. (1534-1559). Under hans ledelse vandt protestanterne i 1536 borgerkrigen.

Samme år blev Reformationen formelt gennemført. Danmark blev et protestantisk land, og kongen afsatte de katolske biskopper. Den danske kirke blev nu en fyrstekirke, det vil sige en kirke, som hørte under kongen i stedet for under paven. Reformationen medførte, at kirkens politiske magt blev meget mindre. Kongen tog kirkens gods og jord, som udgjorde omkring en tredjedel af landets dyrkede areal. Han nedlagde klostrene, og nu var det staten, der måtte tage sig af de syge og fattige. Det havde munke og nonner i klostrene hidtil gjort. Reformationen betød også, at kun kongen kunne udnævne kirkelige embedsmænd. På den måde kunne kirken nu bruges til at styrke kongemagten helt ud i alle hjørner af det danske rige.

Reformationen fik afgørende betydning for Danmarks historie, fordi den knyttede stat og kirke tæt sammen. Det blev begyndelsen til en stærk statsmagt, der i 1661 udviklede sig til kongelig enevælde.